

**ČESKÁ SEKCE MEZINÁRODNÍ
SPOLEČNOSTI PRO VÝCHOVU UMĚNÍM**

Vážený pánové
Ing. Robert Plaga, Ph. D.
PhDr. Jindřich Fryč
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5
118 12 Praha 1

V Olomouci 23. února 2021

Věc: Nesouhlasné stanovisko k revizím RVP ZV

Vážený pane ministře,

vážený pane státní tajemníku,

dovolte, abychom Vám formou otevřeného dopisu zaslali naše stanovisko k aktuální revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Jako profesní odborná organizace napojená na mezinárodní komunitu výtvarných pedagogů s touto revizí nesouhlasíme. Jakkoliv chápeme nutnost inovací kurikula a důležitost oblasti informatického myšlení a digitálních technologií, nemůžeme přijmout redukci obsahu a hodinové dotace určené pro vzdělávací oblast Umění a kultura v Rámcovém učebním plánu.

Rádi bychom se dále ohradili proti způsobu komunikace těchto změn, pro vzdělávací obor výtvarná výchova zásadních. Revize nejenže nereflektovaly činnost odborných skupin a nebyly diskutovány, navíc se zcela míjejí s cíli různých projektových záměrů, jež hledaly možnosti integrace obsahů souvisejících s informatikou a digitální gramotností do stávajících vzdělávacích oborů. Mnohé naše členky a členové byli do jmenovaných činností zapojeni ve snaze přispět – na základě pedagogických zkušeností, výzkumu a odborné a metodické činnosti – k funkčním inovacím a nyní byli postaveni před hotovou věc, aniž by se jejich odborný a pedagogický názor zohlednil.

Dovolte, abychom Vám v příloze tohoto dopisu přednesli naše hlavní výhrady k provedené revizi.

S pozdravem –

Petra Šobáňová

doc. Mgr. Petra Šobáňová, Ph.D.
předsedkyně České sekce International Society for Education through Art
Umělecké centrum UP
Univerzitní 3–5
779 00 Olomouc
insea@post.cz | www.insea.cz

Signatáři tohoto stanoviska z řad členek a členů předsednictva České sekce INSEA:

doc. Mgr. Petra Šobáňová, Ph.D.

v. r. PhDr. Aleš Pospíšil, Ph.D.

v. r. Mgr. Václava Zamazalová

v. r. Mgr. Karel Řepa, Ph.D.

v. r. Mgr. Jana Jiroutová, Ph.D.

v. r. PhDr. Věra Uhl Skřivanová, Ph.D.

v. r. Mgr. Kateřina Štěpánková, Ph.D.

v. r. Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.

v. r. Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

v. r. Mgr. Barbora Škaloudová

v. r. Mgr. Monika Plíhalová

Příloha s argumentací našeho stanoviska:

1. Redukce minimální časové dotace pro vzdělávací oblast Umění a kultura

Nesouhlasíme s touto redukcí ani pro výtvarnou výchovu, ani pro hudební výchovu. Oba tyto vzdělávací obory jsou totiž prakticky jediné, jež žákům umožňují pracovat jinak než jen s pojmovými schémata a nabízejí intencionální užívání jazyka umění pro vyjádření vlastní subjektivity žáka a pro reflexi složitých kulturních jevů. Umění a umělecká komunikace nejsou nějakou zbytnou „nadvýstavou“, nýbrž samotnou bází lidské kultury. Kromě vlastního významu mají mnoho důležitých a nepřehlédnutelných aplikací, ať již uvažujeme o důležitosti tvořivosti ve všech oblastech života, nebo třeba o stoupajícím významu kulturních a kreativních průmyslů. Pro jejich rozvoj je kvalitní vzdělání v oblasti uměleckých vzdělávacích oborů klíčové – a krácení už tak omezené časové dotace těchto oborů v rámci základního vzdělávání snižuje kvalitu výuky, ovlivní realizaci cílů kurikula a jeho dopad pro rozvoj žáka v daných oblastech.

Proč je časová dotace pro výtvarnou výchovu tolik zásadní?

Vzdělávací obor výtvarná výchova je tradičně postaven nejen na receptivních, ale také na praktických tvůrčích činnostech, jež ze své povahy potřebují dostatek času. Ať již uvažujeme o kterékoliv obsahové doméně kurikula výtvarné výchovy – o rozvíjení smyslové citlivosti, uplatňování subjektivity v tvůrčích nebo interpretačních činnostech či o ověřování komunikačních účinků – každá z nich předpokládá realizaci časově často náročných, komplexních vzdělávacích úloh a projektů. I nejmladší žák ví, že „během jedné hodiny se ve výtvarce nedá nic stihnout“. Okleštění počtu hodin oklešťuje samotnou výtvarnou výchovu. To ukazuje nejen praxe, ale rovněž výzkumy, jež potvrzují, že nedostatek času pro výtvarnou činnost snižuje kvalitu výuky a negativně ovlivňuje naplňování očekávaných výstupů nebo stupeň rozvoje tvořivosti. Mají-li se žáci i nadále setkávat s materiálem a sofistikovanějšími výtvarnými a technologickými postupy, mají-li se učit rozumět obrazové komunikaci a interpretačním dovednostem klíčovými v současném světě obrazů, omezení již tak malé časové dotace nelze akceptovat. Snižování hodin vede ke snížení kvality výuky. Spoluvytváření vstřícné a podnětné

atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání nejen uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech je náročný a velmi hodnotný záměr kurikula a omezení hodin výtvarnou edukaci – a s ní i všestranný rozvoj žáků – negativně poznamená. Negativně se odrazí také na možnostech vzdělávání v muzeích a galeriích.

2. Redukce vzdělávacího obsahu

Nesouhlasíme rovněž s provedenou redukcí vzdělávacího obsahu výtvarné výchovy. Odborná pracovní skupina pověřená za výtvarnou výchovu návrhem revize RVP došla k některým závěrům a doporučením, ty však v aktuální revizi zohledněny nejsou. Z kurikula byly bez jakékoliv odborné argumentace odstraněny zejména pasáže spojené s klíčovou kompetencí dneška, jíž je schopnost pojmenovávat a interpretovat vizuálně obrazná vyjádření. Z kurikula mizí ambice učit žáky pojmenovávat a rozpoznávat prvky „obrazů“ okolo nás, redukován byl dokonce očekávaný výstup vedoucí žáka ke komunikaci, k vysvětlování jeho postojů s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti vlastních hodnotových soudů. Již jen tento příklad škrtu ukazuje nepochopení důležitosti skutečně klíčové potřeby v dnešní společnosti. K čemu nám budou digitální kompetence, když nebudeme rozumět jejich potenciálu a rizikům ve světě okolo nás, když se nebudeme učit reflektovat společenské procesy v jejich komplexnosti? Umění – v tomto případě zejména současné umění, včetně umění nových médií – nás těmto dovednostem učí. Ukazuje rizikové momenty současného světa, učí nás přemýšlet v globálních souvislostech a s vědomím osobní roviny. Jak ostatně deklaruje také kurikulum, je podstatné uvědomovat si skrze tvůrčí a interpretační aktivity sebe samého jako svobodného a aktivního jedince, učit se tvořivému přístupu ke světu a chápat proces tvorby jako způsob nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě.

Redukci nemůžeme přijmout také proto, že bude v důsledku kontraproduktivní pro samotný rozvoj digitální gramotnosti, jež s obsahem současné výtvarné výchovy přirozeně souvisí.

3. Význam výtvarné výchovy pro žáka i společnost

Naše komunita je odhodlána zasadit se o výtvarnou výchovu a bojovat za to, aby i dnešní žáci dostali v rámci základního vzdělávání příležitost k základnímu poznání světa umění a kultury. Digitální technologie obklopují děti už od útlého věku. Souhlasíme s tím, že je třeba učit se s nimi zacházet a reflektovat je, zároveň je třeba dbát na to, aby se ze života dětí a žáků nevytratily příležitosti k rukodělné umělecké činnosti a k experimentování s materiály a tvůrčími postupy. Netřeba zmiňovat známé souvislosti mezi vývojem kognitivních funkcí a smyslovým vnímáním nebo provázanost myšlení s činností ruky a taktilní zkušeností. Význam výtvarné výchovy pro vývoj dítěte je mnohem širší: učení se prostřednictvím vlastní tvorby se opírá o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy, rozvíjí tvůrčí potenciál, kultivuje projevy dítěte a jeho potřeby, utváří jeho autentickou hierarchii hodnot. Tyto významy jsou v kurikulu deklarovány a panuje shoda o jejich důležitosti. Nebraňme tedy jejich naplňování a pokud autoři revizí nechtějí výtvarnou výchovu posílit, nechť ji aspoň neokrajují!

4. Informatika a digitální gramotnost ve výtvarné výchově a jiných vzdělávacích oborech

Zastáváme stanovisko, že informační a digitální kompetence je nezbytné rozvíjet ve vazbě na konkrétní oblast. Dovolujeme si v této souvislosti připomenout např. projekt MŠMT „Podpora rozvoje digitální gramotnosti“ (CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_036/0005366) zahájený v roce 2017, který se zabýval podporou rozvoje digitální gramotnosti napříč všemi stupni vzdělávání a ve všech oblastech a vzdělávacích oborech. Projekt mapoval nejen možnosti podpory a rozvoje digitální gramotnosti, ale tyto možnosti také prakticky ověřoval a ukázal na funkční řešení a možnost implementace této

oblasti do vzdělávání. Díky ověření digitálních vzdělávacích zdrojů pro každý jednotlivý předmět v praxi bylo ukázáno, že podpora rozvoje digitálních kompetencí je možná již od mateřské školy a je realizovatelná ve všech oblastech, včetně výtvarné výchovy. Bylo ověřeno, že výtvarná výchova poskytuje funkční platformu pro podporu tohoto typu gramotnosti. Proč nebyla tato zjištění při revizích brána v potaz?

Stejně jako i jiné kompetence ani digitální gramotnost nebo infromatické myšlení nelze pěstovat bez vazby na konkrétní oborový obsah, resp. bez vazby na konkrétní vzdělávací obor. Kupříkladu výtvarná výchova je obor, který je se světem technologií provázán více než jiné – ať již připomeneme oblast umění nových médií nebo kreativní průmysly, jako je film, reklama, herní průmysl, design atd. Žádný z těchto vlivných oborů, jehož základy získávají děti již v dětství např. právě ve výtvarné výchově, se neobejde bez využití digitálních technologií a schopnosti tvořivě využívat jejich potenciál. Je pro nás proto nepřijatelné a absurdní, že potřebné posílení digitálních dovedností žáků se má dít právě na úkor výtvarné výchovy.

Připomeňme v této souvislosti, že kulturní a kreativní průmysly jsou zásadními drivery ekonomiky 4.0 a dynamickými segmenty s nízkými investičními náklady a vysokou přidanou hodnotou. Integrace obsahů informatiky s obsahy a referenčním rámcem uměleckých oborů je podle našeho soudu správným krokem i v kontextu budoucího vývoje. Není náhodou, že např. asijské země usilují o to dosáhnout míry kreativity, již se daří pěstovat v západních demokraciích. Zatímco jinde si uvědomují, že kvalita kulturních a kreativních průmyslů nevzniká samovolně, ale je úzce spjata s pěstováním tvůrčích uměleckých schopností od útlého věku, a posilují tuto oblast v národním kurikulu, u nás sice deklarujeme vizi “Country for Future”, ale to hodnotné se chystáme bořit. Kreativní průmysly budou zásadní složkou nové ekonomiky (4.0) a výtvarná výchova ve spojení s digitálními technologiemi a nástroji má potenciál připravovat žáky na tuto budoucnost. Proč ji tedy namísto posílení redukuje?

5. Komunikace revizí

Naše členky a členové svou praxí i odbornou a metodickou činností obětavě budují výtvarnou výchovu, protože cítí svou povinnost uchovat ji jako důležitou součást kurikula a života dětí a mládeže. Nedělají to pro sebe a vlastní uspokojení, nýbrž proto, že si uvědomují důležitost umění jako specifického způsobu poznání a chtějí bojovat za zachování příležitostí k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace. Cítíme se v tomto kontextu dotčeni nejen samotnou necitlivou revizí, ale také způsobem její (ne)komunikace. Uvědomujeme si složitost každého podobného procesu i různorodosti pohledů na problematiku. Protestujeme však proti tomu, aby byli k revizím zváni jen zástupci jedné strany a rozhodovalo se „o nás bez nás“.